

Sygn. akt I CSK 616/17

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

w sprawie z urzędu

z zawiadomienia Ordynatora Oddziału Psychiatrycznego [...] Szpitala [...] w S.
przy uczestnictwie P. P.

o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym bez zgody osoby chorej psychicznie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 stycznia 2018 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w T.

z dnia 23 czerwca 2017 r., sygn. akt I Ca [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2016 r. Sąd Rejonowy odmówił wypisania ze szpitala psychiatrycznego uczestnika postępowania P. P. po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych.

W dniu 5 grudnia 2016 r. uczestnik postępowania po odbyciu badań przez lekarza psychologa z powodu podejrzeń zaburzeń osobowości został skierowany na obserwację na oddział leczenia psychiatrycznego w [...] Szpitalu [...] w S.. W dniu 7 grudnia 2016 r. uczestnik odwołał zgodę na pobyt w szpitalu, jednakże nie zwolniono go ze szpitala ze względu na stan jego zdrowia.

Z wywiadu środowiskowego wynika, że miał kłopoty rodzinne (małżeńskie), podejrzewał żonę o zdrady małżeńskie, nadużywał alkoholu. Miał objawy zaburzeń o podłożu rezygnacyjnym i urojeniowym, powodujące zagrożenie dla życia. W dniu 14 grudnia 2016 r. poddany został badaniom psychiatrycznym przez biegłego-psychiatrę R. L.. Z tej szczegółowej opinii wynika, że uczestnik prezentuje typowe mechanizmy obronne o podłożu choroby alkoholowej, zaniedbuje obowiązki domowe i zawodowe, ma konflikt z małżonką i wykazuje agresję domową. Ma całkowicie bezkrytyczny stosunek do siebie, nie widzi potrzeby leczenia psychiatrycznego. W konkluzji opinii stwierdzono, że uczestnik jest osobą chorą psychicznie, cierpi na paranoję alkoholową. Wskutek stanu zdrowia psychicznego stwarza bezpośrednie zagrożenie, przede wszystkim dla swego życia. Wymaga leczenia, ponieważ wypisanie go ze szpitala spowoduje pogorszenie jego stanu zdrowia.

W tej sytuacji Sąd Rejonowy uznał, że zasadnie odmówiono uczestnikowi zgody na zwolnienie ze szpitala psychiatrycznego. W razie cofnięcia zgody przez uczestnika na pobyt w szpitalu istniały przesłanki przymusowej hospitalizacji tego uczestnika: był chory psychicznie a ponadto istniało bezpośrednie zagrożenie dla życia hospitalizowanego, a także dla życia i zdrowia innych osób (np. żony). Bezpośrednio przez hospitalizację pacjent wypowiadał myśli samobójcze, miał poczucie bezradności, rezygnacji, bezsensu życia. Zaniedbywał obowiązki

domowe i rodzinne i nadużywał alkoholu. Z opinii biegłego wynika także, że ze względu na swój stan zdrowia psychicznego w chwili wycofania zgody na leczenie nie był zdolny do świadomego wyrażania woli w tym zakresie.

Sąd Okręgowy oddalił apelację uczestnika postępowania, podzielił ustalenia faktyczne i oceny prawne dokonane przez Sąd Rejonowy. Na wniosek uczestnika postępowania Sąd dopuścił dowód z opinii innego biegłego psychiatry dla ustalenia tego, czy zachodzą przesłanki dla odmowy zwolnienia uczestnika ze szpitala psychiatrycznego, a mianowicie - czy jest on chory psychicznie, czy jego zachowanie wskazuje na zagrożenie swojego życia i zdrowia lub życiu albo zdrowiu innych osób w razie braku hospitalizacji. Opinia biegłej psychiatry została uznana za wiarygodną, spójną i tożsamą z opinią pierwszego biegłego, powołanego przez Sąd pierwszej instancji. Biorąc pod uwagę tę opinię, wcześniejszego badania uczestnika, dokumentację medyczną, Sąd Okręgowy uznał, że we dniu 7 grudnia 2016 r. (w dniu odwołania zgody uczestnika na leczenie szpitalne) wystąpiły ustawowe przesłanki uzasadniające odmowę zwolnienia uczestnika ze szpitala psychiatrycznego (choroba psychiczna w postaci paranoi alkoholowej, bezpośrednie zagrożenie życia uczestnika i jego żony). Przesłanki takie przewidziane są w art. 23 ust. 1 u.o.z.p. Przymusowa hospitalizacja uczestnika postępowania nie była zatem nielegalna. Sąd Okręgowy skorzystał z opinii powołanego biegłego - lekarza psychiatry. Biegłym tym nie mógł być lekarz uczestniczący w przyjęciu uczestnika do szpitala lub w odmowie wypisania osoby chorej psychicznie ze szpitala psychiatrycznego. Z akt sprawy nie wynika, aby biegły poprzedni R. L. uczestniczył w tych czynnościach (decyzyjnych). Lekarz ten jednak uczestniczył w procesie leczenia uczestnika postępowania, dlatego Sąd Okręgowy - w celu obiektywizacji oceny stanu zdrowia uczestnika - dopuścił w toku postępowania odwoławczego dowód z opinii innego lekarza - psychiatry.

W skardze kasacyjnej uczestnika postępowania podniesiono zarzuty naruszenia prawa procesowego: art. 286 k.c. w zw. art. 378 § 1 i art. 391 k.p.c.; art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 381 § 1 k.p.c.; art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 29 ust. 1 pkt 1 u.o.z.p. Wskazywano także na naruszenie art. 29 ust. 1 u.o.z.p.

Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie tego postanowienia i orzeczenie co do istoty sprawy (tj. o umorzenie postępowania).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, osoba chora psychicznie może być przyjęta do szpitala psychiatrycznego bez wymaganej zgody tylko wtedy, gdy jej dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że z powodu tej choroby zagraża bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. Przepis art. 28 tej ustawy przewiduje przesłanki skutecznego cofnięcia zgody na pobyt w szpitalu psychiatrycznym przez pacjenta tego szpitala. Otóż, jeżeli zachowanie osoby przyjętej do szpitala psychiatrycznego za zgodą (art. 22 ustawy) wskazuje na to, że zachodzą okoliczności określone w art. 23 ust. 1 ustawy, a zgoda została cofnięta, stosuje się odpowiednio przepisy art. 23 ust. 2-5 oraz art. 25-27 ustawy.

W rozpoznawanej sprawie powstała kwestia, czy istniały dostateczne podstawy nieuwzględnienia cofnięcia zgody uczestnika na pobyt w szpitalu w dniu 7 grudnia 2016 r.

Nie można zgodzić się z zasadniczym twierdzeniem skarżącego, że Sąd drugiej instancji „zaniechał” wyjaśnienia wszystkich przesłanek” art. 23 ust. 1 ustawy z 1994 r. Otóż obie, podstawowe przesłanki przymusowej hospitalizacji uczestnika zostały ustalone m.in. na podstawie opinii dwóch biegłych-psychiatrów. Chodzi mianowicie o stwierdzenie u uczestnika określonej jednostki chorobowej (paranoi alkoholowej), a także o wskazanie tych zachowań - poprzedzających przyjęcie chorego do szpitala - które mogły uzasadniać wniosek, że właśnie ta choroba zagraża bezpośrednio własnemu życiu chorego albo życiu lub zdrowiu innych osób (s. 8 uzasadnienia zaskarżonego postanowienia). Stan zagrożenia i jego bezpośrednie przyczyny zostały odpowiednio wykazane (eskalowanie nieporozumień małżeńskich, interwencja policji i zatrzymanie uczestnika w izbie wytrzeźwień, nadużywanie alkoholu w sposób przewlekły i wpływ tego stanu na stan urojeń psychicznych). Co więcej, zagrożenie to oceniono jako realne

(choćby z powodu głodu alkoholowego) także po wypisie ze szpitala (s. 7 uzasadnienia zaskarżonego postanowienia). Należy właśnie podkreślić wartość dowodową obu opinii psychiatrycznych, ponieważ mają one odzwierciedlać nie tylko stan psychiczny chorego w chwili badania, ale także psychologiczną analizę jego zachowania się i projekcję takiego zachowania towarzyszących chorobie. W tej sytuacji nie ma podstaw do dezawuowania opinii biegłego (w danej sprawie - biegłej K. K.) jedynie dlatego, że stała się ona podstawowym środkiem dowodowym dla zweryfikowania występowania przesłanek zastosowania art. 23 ust. 1 ustawy z 1994 r. Warto też zaznaczyć, że o stanie psychicznym uczestnika postępowania świadczyć może konstatacja Sądów meriti, że ze względu na swój stan zdrowia psychicznego istniejący w chwili cofnięcia zgody na leczenie w szpitalu psychiatrycznym, uczestnik postępowania nie był w ogóle zdolny do świadomego wyrażania zgody w tym przedmiocie (s. 7 uzasadnienia zaskarżonego postanowienia).

Nie było zatem uzasadnionych podstaw do stwierdzenia, że nie ustalono występowania obu przesłanek zastosowania art. 23 ust. 1 ustawy z 1994 r., istniała potrzeba powoływania jeszcze innych biegłych-psychiatrów, a także do kwestionowania elementów uzasadnienia zaskarżonego postanowienia.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną powoda jako nieuzasadnioną.

aw

jw